

Titulació	Tipus	Curs
Medicina	OB	3

Professor/a de contacte

Nom : Maria Asuncion Wilke Trinxant

Correu electrònic : mariaasuncion.wilke@uab.cat

Equip docent

Maria Nualart Feliu

Daniel Martinez Laguna

Cristina Alós Manrique

Victoria Cendros Camara

Guillem Fluxa Terrasa

Cristina Cabistañ Arbiol

Joan Juvantený Gorgals

Francisco Lopez Exposito

Maria Isabel Gonzalez Saavedra

Clara Alavedra Celada

Silvia Guell Parnau

Judit Llussa Arboix

Maria Asuncion Wilke Trinxant

Miguel Angel Sarlat Ribas

Maria Antonia Llauger Rossello

Nieves Barragan Brun

Maria del Mar Gili Riu

Victor Miguel Lopez Lifante

Montserrat Bare Mañas

Miriam Mulero Collantes

Raquel Gayarre Aguado

Alba Martinez Escude

Nuria Martínez Sánchez

Pascual Roig Cabo

Esther Limon Ramirez

José Manuel Escudero Ibañez
Roser Ros Barnadas

Maria Jose Perez Lucena

Miquel Cirera Perich

Carmen Exposito Martinez

Pablo Hidalgo Valls

Marta Pallas Ellacuria

José Manuel Cruz Domenech

Elisabeth Navarro Fontanellas

Laura Diaz Gete

Mónica Rebollar Gil

Aranzazu Gonzalez Osuna

Anna Estafanell Celma

David Lacasta Tintorer

Yoseba Canovas Zaldua

Anna Besa Beringes

Ana Domenech Borrás

F. Xavier Cos Claramunt

Jordi Ingla Mas

Luis Cuixart Costa

Nuria Piquer Farres

Albert Xicola Botifoll

Jordi Mestres Lucero

Esperanza Martin Correa

Maria Teresa Tierno Ortega

Meritxell Peralta Pérez

Clara Puig Pera

Carmen Del Hoyo Alcahuz

Cristina Lleal Barriga

Sandra Bargalló Trillas

Montserrat Grau Valldosera

Rafael Azagra Ledesma

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha requisits previs oficials, però es recomana que les persones candidates compleixin els següents criteris:

- Estar matriculades a tercer curs.
- És aconsellable cursar l'assignatura un cop iniciada la formació clínica.

- Tenir aprovades les assignatures de Pràctica Clínica Assistencial I i II.
- Estar matriculades (encara que no necessàriament haver superat) en l'assignatura de Fisiopatologia i Semiologia Clínica (tercer curs).

Atesa la naturalesa pràctica de l'assignatura, que es desenvolupa en un Centre d'Atenció Primària, l'estudiantat adquireix el compromís de preservar la confidencialitat i el secret professional sobre qualsevol dada a la qual pugui tenir accés en el context de l'aprenentatge als serveis assistencials. Així mateix, s'espera una actitud professional i ètica en totes les seves actuacions.

Objectius

El context en què es desenvolupa l'assignatura de Medicina de Família i Comunitària suposa el primer contacte de l'estudiantat, durant la fase formativa clínica, amb el sistema assistencial d'atenció primària de salut.

Es considera que formen part de l'àmbit de l'atenció primària diversos aspectes de la pràctica clínica assistencial, com ara: l'atenció domiciliària; l'abordatge preventiu i comunitari de les conductes, els estils de vida i els problemes de salut, tenint en compte els seus determinants socials i de gènere; la continuïtat assistencial al llarg de tota la vida de les persones, incloent-hi l'acompanyament al final de la vida; la gestió integral de persones amb múltiples condicions de salut i situacions de vulnerabilitat o fragilitat; així com l'enfocament familiar i interseccional de determinats problemes de salut.

A més, és en l'atenció primària on s'inicia el procés diagnòstic de nombrosos problemes de salut, es defineixen els criteris d'interconsulta i derivació, i es garanteix el denominat *continuum* assistencial, és a dir, la coordinació amb altres nivells del sistema sanitari i amb els recursos sociosanitaris i comunitaris, procurant una atenció equitativa, accessible i amb sensibilitat de gènere.

Així mateix, s'establiran les bases per dur a terme investigació en atenció primària amb un enfocament integrador.

Es consideren com a objectius formatius d'aquesta assignatura els següents:

- Conèixer l'equip d'atenció primària i els seus membres, valorant la diversitat professional i la col·laboració interdisciplinària.
- Aplicar adequadament l'entrevista clínica, incloent-hi situacions complexes com la comunicació de notícies dolentes, amb sensibilitat emocional, ètica i perspectiva de gènere.
- Conèixer els principis i la pràctica de l'atenció domiciliària, adaptada a les necessitats individuals i de l'entorn.
- Integrar activitats preventives que promoguin l'equitat en salut, tenint en compte els determinants socials i de gènere.
- Comprendre l'atenció a persones amb múltiples condicions de salut i tractament farmacològic complex, promovent un abordatge integral i personalitzat.
- Introducció a la investigació en atenció primària des d'un enfocament crític, ètic i amb mirada de gènere.
- Introducció a la desprescripció i la prevenció quaternària, orientades a evitar la medicalització innecessària i els riscos associats, especialment en poblacions vulnerables.

Aquesta assignatura es complementa amb altres com els Itineraris Acadèmics de Medicina (AIMs), Fisiopatologia i Semiologia Clínica, afavorint una formació coherent, progressiva i centrada en les persones. Cal destacar que la contribució de les dones en el desenvolupament, la coordinació i la innovació docent d'aquesta assignatura ha estat i continua sent molt significativa, tant en l'àmbit assistencial com en l'acadèmic. Actualment, la coordinació de l'assignatura recau en una metgessa d'atenció primària, la qual cosa reflecteix el compromís amb l'equitat de gènere i la representació femenina en llocs de responsabilitat docent.

Resultats d'aprenentatge

1. Descriure el sistema d'avaluació de programes de salut i fer una anàlisi crítica d'aquest sistema.
2. Descriure els nous problemes de salut resultants dels moviments migratoris que s'atenen en l'atenció primària.
3. Acceptar que les decisions professionals es produeixen en un marc d'incertesa.
4. Diferenciar els riscos de població amb els riscos individuals.
5. Qüestionar un model simple per explicar l'estat de salut/malaltia de les persones.
6. Identificar les formes de presentació dels diferents processos patològics.
7. Observar l'actitud terapèutica, el curs evolutiu i la seva prevenció en els casos que sigui possible.
8. Redactar una història clínica completa de manera sistematitzada.
9. Fer una anamnesi i exploració física completa per aparells i sistemes en adults i nens.
10. Identificar els elements bàsics de l'entrevista metge-pacient en un entorn propi d'alta accessibilitat i presència, amb atenció longitudinal.
11. Descriure el procés de comunicació i el seu efecte sobre la relació professional-pacient.
12. Explicar els elements a tenir en compte per valorar el paper del pacient en la presa de decisions respecte a la seva salut i respecte a l'assistència mèdica que rep als CAP.
13. Participar en les discussions per solucionar els problemes clínics plantejats.
14. Conèixer els elements bàsics de la comunicació de resultats de la recerca clínica.
15. Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
16. Tenir capacitat de treballar en un context internacional.
17. Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
18. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.

Continguts

Ús adequat de l'entrevista clínica en situacions especials, com ara la comunicació de notícies dolentes, que permeti: identificar les demandes i els motius de consulta de manera empàtica i sense biaixos; explorar símptomes guia; avaluar els aspectes psicosocials amb sensibilitat davant les desigualtats de gènere i context; identificar les possibilitats diagnòstiques i terapèutiques; i aplicar tècniques de suport narratiu que afavoreixin una relació clínica respectuosa i centrada en la persona.

Coneixement de l'atenció domiciliària: identificació dels motius de consulta més freqüents; comprensió del paper dels diferents perfils professionals de l'equip d'atenció primària; ús adequat de tècniques diagnòstiques i terapèutiques al domicili de la persona; i valoració del rol de les persones cuidadores, així com de l'entorn familiar i comunitari, prestant especial atenció a la sobrecàrrega de cures, que en molts casos recau sobre les dones.

Activitats preventives: coneixement de les principals estratègies de prevenció en persones adultes (vacunació, cribatges de factors de risc cardiovascular i de neoplàsies, promoció de la salut, activitat física, alimentació saludable, salut mental, entre altres), tenint en compte els determinants socials, culturals i de gènere que condicionen l'accés, l'adherència i els resultats d'aquestes intervencions.

Atenció a persones amb múltiples condicions de salut i en tractament amb diversos medicaments: identificació dels reptes en la gestió clínica, l'ús racional de la medicació, les interaccions farmacològiques, les comorbiditats i la càrrega terapèutica, amb un enfocament individualitzat, centrat en la persona i sensible al seu context social i de gènere.

Conèixer els elements bàsics de la comunicació de resultats en la recerca clínica en atenció primària,

promovent una divulgació científica clara, ètica, inclusiva i amb perspectiva de gènere.

Comprendre com i quan s'ha de dur a terme la desprescripció en persones polimedicades, especialment quan determinats fàrmacs no aporten valor clínic i impliquen un risc elevat d'efectes adversos o interaccions, atenent als principis de la medicina centrada en la persona i a l'equitat en l'ús dels recursos terapèutics.

Reconèixer la importància de la prevenció quaternària com a eina ètica per evitar la medicalització innecessària, el sobrediagnòstic i el sobretractament, promovent decisions compartides, informades i respectuoses amb les preferències, valors i circumstàncies de cada persona.

Blocs distribuïts

- A. Entrevista clínica
- B. Atenció domiciliària
- C. Persona amb múltiples condicions de salut i en tractament amb diversos medicaments
- D. Activitats preventives
- E. Introducció a la recerca en atenció primària
- F. Desprescripció i prevenció quaternària

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EL·LABORACIÓ DE TREBALLS/ESTUDI PERSONAL	39,9	1,596	
SEMINARIS	12	0,48	
Pràctiques clíniques assistencials (PCA)	21	0,84	

Aquesta Guia descriu el marc, els continguts, la metodologia i les normes generals de l'assignatura, d'acord amb el pla d'estudis vigent. L'organització definitiva de l'assignatura pel que fa al nombre i la mida dels grups, la distribució en el calendari i les dates d'examen, així com els criteris específics d'avaluació i la revisió d'exàmens, es concretarà a cadascuna de les Unitats Docents Hospitalàries (UDH), que ho explicaran a través de les seves pàgines web i el primer dia de classe de cada assignatura, a través del professorat responsable de l'assignatura a la UDH.

Per a aquest curs acadèmic, el professorat designat pels Departaments com a responsable de l'assignatura a nivell de Facultat i de les UDH és el següent:

Departament responsable: Medicina

Responsable a la Facultat: Asunción Wilke Trinxant (MariaAsuncion.wilke@uab.cat)

Responsable UD Vall d'Hebron: Joan Juvanteny (juvanteny@gmail.com)

UD Germans Trias i Pujol: Asunción Wilke (awilke.bnm.ics@gencat.cat)

UD Sant Pau: M.ª Antònia Llauger (mallauger@gencat.cat)

UD Parc Taulí: Carme Expósito (Carmen.Expósito@uab.cat)

Pràctiques:

Tipologia: Pràctiques clíniques assistencials (PCA), activitat dirigida.

Contingut: Pràctica clínica en CAP, durant 21 hores. Grups de 2 estudiants.

Seminaris:

Tipologia: Seminaris especialitzats (SESP). Grups de fins a 25 estudiants.

Durada: 6 sessions de 2 hores (amb 10 minuts dedicats a l'avaluació).

Lloc de programació: Unitats Docents Hospitalàries.

Contingut dels seminaris:

- Seminari 1: Entrevista clínica (Com comunicar notícies dolentes)
- Seminari 2: Les bases de la recerca en atenció primària
- Seminari 3: Atenció domiciliària
- Seminari 4: Activitats preventives
- Seminari 5: Persona amb múltiples condicions de salut i en tractament amb diversos medicaments
- Seminari 6: Desprescripció i prevenció quaternària

Donades les característiques dels seminaris (treball amb casos clínics), és necessari que l'estudiantat hagi estudiat prèviament els continguts, que tindrà a la seva disposició al Campus Virtual.

De manera excepcional i segons el criteri del professorat responsable, els recursos disponibles i la situació sanitària actual de les diferents Unitats Docents, part dels continguts corresponents a les classes teòriques, pràctiques i seminaris es podran impartir de forma presencial o virtual.

Nota: Es destinaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/títol, perquè l'estudiantat ompli les enquestes o el mòdul d'avaluació del rendiment docent i de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat completi les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació de casos clínics i/o habilitats en els seminaris	15%	0,7	0,028	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Avaluació de tipus pràctic	35%	0,4	0,016	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18
Avaluació mitjançant proves objectives: ítems de resposta múltiple	50%	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

Aquesta assignatura no contempla el sistema d'avaluació única.

L'avaluació és contínua, basada en l'assistència i la valoració de les diferents activitats docents.

Per poder aprovar l'assignatura, és imprescindible complir els següents requisits:

- a) Assistència de l'estudiantat al 100 % de les pràctiques clíniques al Centre d'Atenció Primària (CAP) (21 hores)
- b) Assistència de l'estudiantat al 100 % dels seminaris (6 seminaris)
- c) Obtenir una qualificació mínima de 5 punts (sobre 10) a la prova final dels seminaris
- d) Obtenir una qualificació mínima de 5 punts (sobre 10) a l'examen final de l'assignatura

Les Matricules d'Honor disponibles s'assignaran entre les millors qualificacions obtingudes. La nota mínima per optar a Matrícula d'Honor serà de 9,5 punts.

L'avaluació final constarà de tres parts consecutives:

1. Avaluació de les pràctiques al Centre d'Atenció Primària

Aquesta avaluació serà realitzada per la persona tutora clínica del CAP i inclourà els següents apartats:

- Assistència i puntualitat a les pràctiques (màxim 10 punts)
- Actitud professional i ètica (màxim 10 punts)
- Comunicació amb les persones ateses i la resta de l'equip (màxim 10 punts)
- Presa de decisions clíniques (màxim 10 punts)
- Abordatge integral de persones (màxim 10 punts)

Aquesta avaluació representa el 35 % de la nota final.

2. Avaluació dels seminaris

Els coneixements i habilitats adquirits es valoraran mitjançant una prova de preguntes curtes (entre 2 i 4) o mitjançant la resolució d'un cas clínic relacionat amb el contingut del seminari. Aquesta avaluació es farà al final de cada seminari (durada: 10 minuts).

En els seminaris on s'utilitzi la metodologia de classe inversa, les persones que participin activament en l'exposició seran avaluades pel professor responsable del seminari mitjançant preguntes .

Aquesta avaluació representa el 15 % de la nota final.

3. Avaluació mitjançant proves objectives (examen)

- Prova tipus test amb preguntes d'opció múltiple i/o preguntes curtes.
- En les preguntes tipus test hi haurà opcions de resposta única o múltiple . Les preguntes no respostes no penalitzen; les respostes incorrectes resten puntuació.
- No podrà presentar-se a aquesta prova l'estudiantat que no hagi complert el 100 % d'assistència a pràctiques i seminaris.

Aquesta avaluació representa el 50 % de la nota final.

Estudiantat no avaluable

Una persona serà considerada no avaluable si es dona alguna de les següents situacions:

- a) No haver assistit al 100 % de les pràctiques al CAP (21 hores)
- b) No haver assistit al 100 % dels 6 seminaris

Prova final de recuperació

Les persones que no superin l'examen final (qualificació inferior a 5), o que no l'hagin pogut realitzar per motius personals justificats, podran presentar-se a una prova de recuperació.

Suspens de l'assignatura

Si la persona no supera l'assignatura, haurà de matricular-se novament en el curs següent (o posteriors).

En cas d'haver completat el 100 % de les pràctiques al CAP, no caldrà repetir-les. No obstant això, serà obligatòria de nou l'assistència als seminaris per poder presentar-se a l'examen final en la següent convocatòria.

La realització de qualsevol irregularitat en un acte d'avaluació (fraud acadèmic, plagiat o ús indegut de la IA, tret que aquest ús estigui autoritzat expressament a la guia docent), que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació, suposa que aquest acte es qualificarà amb un 0. En cas que la guia docent prevegi que per superar l'assignatura sigui requisit imprescindible haver obtingut una nota mínima en aquest acte d'avaluació o que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura és 0. Al marge d'això, es podrà instruir un procés disciplinari a l'estudiant que incorri en alguna d'aquestes irregularitats.

Bibliografia

ENTREVISTA CLÍNICA

- 1.- Borrell F, Bosch JM. Entrevista clínica y relación asistencial. La atención centrada en la persona. Dins: Martín Zurro A, Cano Pérez JF, Gené Badia J. Atención primaria: principios, organización y métodos en medicina de familia. 8ª ed. Barcelona: Elsevier; 2019. Disponible a:
https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1eqfv2p/alma991010488765406709
- 2.- Buckman R. How to break bad news: a guide for health care professionals. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1992.
- 3.- Epstein Ronald M, Street Richard L. Shared Mind: Communication, Decision Making, and Autonomy in Serious Illness. Ann Fam Med. 2011; 9(5):454-461. Disponible a:
https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1c3utr0/cdi_pubmedcentral_primary_oai_pubmedcentral_nit

ATENCIÓ DOMICILIÀRIA

- 1.- Cegri F, Limón E. Paciente en el domicilio. Dins: Martín Zurro A, Cano Pérez JF, Gené Badia J. Atención Primaria. 8ª ed. Barcelona: Elsevier; 2019. p. 486-509.
- 2.- Badia-Rafecas W, Bonilla-Ibern M, Buendia-Surroca C, Cegri-Lombardo F, Company-Fontané J, Contel-Segura JC, et al. Programa de millora de l'atenció al domicili des de l'atenció primària de salut. Barcelona: Institut Català de la Salut; 2010. Disponible a:
https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1eqfv2p/alma991000932029706709
- 3.- Corrales Nevado A, Alonso Babarro A, Rodríguez Lozano MA. Continuidad de cuidados, innovación y redefinición de papeles profesionales en la atención a pacientes crónicos y terminales. Informe SESPAS. Gaceta sanitaria. 2012; 26(S1): 63-68. Disponible a:
https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1c3utr0/cdi_crossref_primary_10_1016_j_gaceta_2011_09_1

PERSONES AMB MÚLTIPLES CONDICIONS COMPLEXES DE SALUT

- 1.- Martín C, Wilke MA, López Grau M. Paciente anciano. Dins: Martín Zurro A, Cano Pérez JF, Gené Badia J. Atención Primaria. 8ª ed. Barcelona: Elsevier; 2019. P. 440-461.
- 2.- Contel Segura JC, Santa Eugenia González J, Gutiérrez Jiménez N. Paciente crónico en situación de multimorbilidad y complejidad. Dins: Martín Zurro A, Cano Pérez JF, Gené Badia J. Atención Primaria. 8ª ed. Barcelona: Elsevier; 2019. p. 462-485.

ACTIVITATS PREVENTIVES

- 1.- Sociedad Española de Medicina de Familia y Comunitaria. Programa de actividades preventivas y de promoción de la salud. Resumen recomendaciones 2020 [Internet]. [Barcelona]: SEMFYC; 2020. Disponible a:
<https://papps.es/resumen-recomendaciones-2020/>

2.- Actualización 2020 - PAPPs. Atención Primaria. 2020 Noviembre; 52(S2): 1-172. Disponible a: https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1eqfv2p/alma991010358992106709

RECERCA EN ATENCIO PRIMÀRIA

1.-Miquel Collell C, Bosch Aparici X, Visa Esteve J, Guilera MJ, Pujol Borrell R. Guia de bona pràctica en la recerca en ciències de la salut de l'ICS. Barcelona: Institut Català de la Salut; 2015. Disponible a: https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1eqfv2p/alma991008954529706709

2.- Ètica de la investigació AMF 2015;11(4):191-198

DEPRESCRIPCIO I PREVENCIO QUATERNARIA

1.- Sallevelt BTGM, Egberts TCG, Huibers CJA, Ietswaart J, Drenth-van Maanen AC, Jennings E, et al. Detectability of Medication Errors With a STOPP/START-Based Medication Review in Older People Prior to a Potentially Preventable Drug-Related Hospital Admission. Drug Saf. 2022 Dec;45(12):1501-1516. Disponible a: https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1c3utr0/cdi_pubmed_primary_34729774

2.- Seppala LJ, Kamkar N, van Poelgeest EP, Thomsen K, Daams JG, Ryg J, et al. Medication reviews and deprescribing as a single intervention in falls prevention: a systematic review and meta-analysis. Age Ageing. 2022 Sep 2;51(9):afac191. Disponible a: https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1c3utr0/cdi_pubmedcentral_primary_oai_pubmedcentral_nit

3.- Altisent R. La relación con la industria farmacéutica: una cuestión ética de alta prevalencia en medicina de familia. Atención Primaria. 2003; 32(2): 106-109. Disponible a: https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1c3utr0/cdi_latinindex_primary_oai_record_421230

4.- Mialon M, Vandevijvere S, Carriedo-Lutzenkirchen A, Bero L, Gomes F, Petticrew M, et al. Mechanisms for addressing and managing the influence of corporations on public health policy, research and practice: a scoping review. BMJ Open. 2020; 10(7): e034082. Disponible a: https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/1c3utr0/cdi_pubmed_primary_32690498

5.- ABIM Foundation. Choosing wisely: clinician lists [Internet]. Philadelphia, PA: ABIM Foundation. 2023. Disponible a: <https://www.choosingwisely.org/clinician-lists/>

6.- Sociedad Española de Medicina de Familia y Comunitaria. Recomendaciones NO HACER. Barcelona: SemFYC; 2014. Disponible a: https://bibcercador.uab.cat/permalink/34CSUC_UAB/cugbhl/alma991010762927706709

Programari

No cal programari específic

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre.
A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura